

Мельник В.В.,

доцент кафедри економіки

та соціально-поведінкових наук

Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ.

У загальноживаному розумінні термін інтелектуальна власність – це права на результати розумової діяльності людини в науковій, художній, виробничій та інших сферах, які є об'єктом цивільно-правових відносин у частині права кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. При цьому останні, будучи благом нематеріальним, зберігаються за його творцями і можуть використовуватися іншими особами лише за узгодженням з ними [3, с. 34].

Відносини інтелектуальної власності значним чином зумовлюються створенням та використанням інтелектуальних продуктів як специфічних об'єктів товарно-грошових відносин. Відповідно, ринок інтелектуальної власності нерозривно пов'язаний із формування і розвитком інститутів інтелектуальної власності. Сучасний ринок інтелектуальної власності є системою економічних відносин з приводу купівлі-продажу об'єктів інтелектуальної власності, яка характеризується рядом специфічних рис. По-перше, на ринку інтелектуальної власності здійснюється купівля-продаж не самих продуктів інтелектуальної діяльності, а прав на них. При цьому, володіння результатами інтелектуальної діяльності не припиняється після їх передачі іншим суб'єктам, внаслідок чого можливе одночасне використання

одного інтелектуального продукту багатьма суб'єктами. По-друге, ринок об'єктів інтелектуальної власності потребує створення ефективної системи специфікації та захисту відповідних прав. Передача прав на об'єкти інтелектуальної власності – складний процес, пов'язаний із формуванням довгострокових економічних відносин з приводу використання інтелектуальних благ. Це пов'язано з необхідністю чіткого визначення форм і методів спільного захисту економічних інтересів контрагентів, страхування їхніх ризиків і забезпечення гарантій. По-третє, ринок інтелектуальної власності характеризується отриманням продавцями надприбутків у короткостроковому періоді. Монополізм зумовлений структурою виключних прав, що є товаром на ринку об'єктів інтелектуальної власності. По-четверте, сучасний ринок інтелектуальної власності має суперечливий характер внаслідок відчутного впливу нових і засобів комунікації, що породжує структурний поділ на легальний та тіньовий ринки, які тісно взаємопов'язані між собою. По-п'яте, попит на об'єкти інтелектуальної власності є низько еластичним і залежить від попиту на вироблені за їх участі товари та послуги [1, с.300-302].

Важливими елементами державної політики щодо сприяння інноваційній зайнятості і як чинника інноваційного розвитку, зокрема, мають бути запровадження стимулів до індивідуальних інвестицій у людський капітал. Йдеться про передбачення особистих витрат на заходи з охорони та зміцнення здоров'я, освіти для себе та членів сім'ї, виплат до фондів пенсійного та медичного страхування тощо; запровадження податкових стимулів до інвестицій у самозайнятість; регулювання пропозиції робочої сили на ринку праці щодо забезпечення професійної підготовки та підвищення якості робочої сили відповідно до структурних змін, які відбуваються в економіці; недопущення зниження освітнього рівня населення України та зменшення охоплення населення (насамперед дітей шкільного віку) освітніми послугами; всебічний розвиток системи просвіти населення, професійної підготовки та перепідготовки, підвищення

кваліфікації та післядипломного навчання, популяризації новітніх знань у науковій та науково-технологічній сферах тощо; створення сприятливих умов для вітчизняного та іноземного інвестування в пріоритетні наукоємні галузі; стимулювання створення нової інноваційної інфраструктури: бізнес-інкубаторів, технополісів, технопарків (на базі університетів, наукових лабораторій, інноваційних підприємств); консорціумів промислових компаній, освітніх установ і наукових лабораторій [2, с. 169].

У 1967 р. у Стокгольмі було підписано Конвенцію, що засновувала Всесвітню організацію інтелектуальної власності (ВОІВ). У відповідності з цим документом до інтелектуальної власності належать:

- літературні, художні та наукові твори;
- виконавська діяльність артистів, звукозапис, радіо- і телевізійні передачі;
- винаходи в усіх сферах людської діяльності;
- наукові відкриття;
- промислові зразки;
- товарні знаки, знаки обслуговування, фірмові найменування і комерційні позначення;
- захист від недобросовісної конкуренції;
- усі інші права, що належать до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній сферах [3, с. 32].

Найважливішими передумовами становлення ринку інтелектуальної власності були: відносна відособленість інтелектуальної власності як системи виключних прав на результати інтелектуальної діяльності; свобода вибору для продавців та покупців; наявність відповідного інституційного забезпечення та інфраструктури.

Розвиток ринку інтелектуальної власності за умов становлення інформаційного суспільства є складним та суперечливим процесом. Основними суперечностями, що визначають специфіку сучасного ринку інтелектуальної власності є такі:

- суперечність між нетоварною сутністю об'єктів інтелектуальної власності та товарною формою їх вираження;
- суперечність між сутністю інтелектуальної власності як суспільної власності і формами її прояву як приватної (індивідуальної) власності;
- суперечність між привласненням ідеального змісту об'єктів інтелектуальної власності та привласненням їх матеріальних носіїв [1, с.161-163].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність [текст]: підручник / В.Д. Базилевич. – 3-є вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2014. – 671 с.
2. Грішнова О.А. Соціальні інновації у трудовій сфері: сутність, види, особливості реалізації в Україні / О.А. Грішнова, Г.Ю. Міщук // Демографія та соціальна економіка. — 2013. — № 2(20). — С. 167—178.
3. Дюндін В.Д. Інтелектуальна власність як головна складова інтелектуального потенціалу / Дюндін В.Д. // Ефективна економіка. – 2014. – № 5. – С. 29–37.